

TÁMOP-4.1.3-08/1-2008-0004

A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése

Az Országos Képesítési Keretrendszer (OKKR) bevezetésének feltételei a szak- és felnőttképzésben

Készítette: Modláné Görgényi Ildikó – Zachár László

Pillérvezető:	Temesi József
Elemiprojekt-vezető:	Temesi József
Alprojekt:	Országos Képesítési Keretrendszer
Elemi projekt:	4. Az OKKR bevezetésének előkészítése
Dátum:	2010. április 19.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. Az OKKR kialakításának európai előzményei	3
1.1. Az Ajánlás elfogadásának előzményei	3
1.2. Az Ajánlás célja és tartalma	3
2. Az OKKR kialakításának hazai előzményei	4
3. Az OKKR kialakításának szakmai koncepciója, különösen a szak- és felnőttképzésre.	4
3.1. Az OKKR általános céljai	4
3.2. Az OKKR kidolgozásának általános elvei	5
3.3. Az OKKR kidolgozásának szak- és felnőttképzési specifikációja	5
4. A szak- és felnőttképzési alrendszer fejlesztésének fő feladatai és feltételei.	5
4.1. Az alágazati OKKR-regiszterek kidolgozása.	5
4.2. Az OKKR bevezetésének feltételei	6
4.3. Az OKKR fejlesztésének anyagi feltétele.	6
5. Az OKKR kidolgozásának szakmai feladatai	6
5.1. A szakképzési alrendszer OKKR-fejlesztésének feladatai.	7
5.2. A felnőttképzési alrendszer OKKR-fejlesztésének területei	7
5.3. Az OKKR-fejlesztés feladatai a felnőttképzés területén.	8
6. Az OKKR működtetésének feladatai és feltételei	8

Bevezetés

A TÁMOP 4.1.3. központi program keretében kidolgozásra került az Országos Képesítési Keretrendszer (OKKR) alapmodellje, amely tartalmazza a szak- és felnőttképzési alrendszer beillesztési kritériumait is. Az összes képesítés/képzés típusra vonatkozóan a modellek azonban még nincsenek kidolgozva, ahhoz, hogy a teljes a szak- és felnőttképzési alrendszerre érvényesen kiterjedjen az OKKR, még további fejlesztések szükségesek.

Az alábbi összefoglalóban – miután röviden vázoljuk az OKKR kialakításának előzményeit és hazai elveit, illetve a szak- és felnőttképzési alrendszer adaptációjának megvalósított feladatait – bemutatjuk a különböző képesítési/képzési célokhoz szükséges fejlesztési feladatokat, beleértve az OKKR működtetéséhez szükséges szervezeti kereteket.

1. Az OKKR kialakításának európai előzményei

Az Európai Parlament és Tanács 2008. áprilisában ajánlást fogadott el (továbbiakban: Ajánlás) az európai képesítési keretrendszeréről (EKKR), mely szerint azt a tagállamok 2012-től referenciaeszközként használják a különböző képesítési rendszerek képesítési szintjeinek összehasonlításához.

1.1. Az Ajánlás elfogadásának előzményei

Az *Ajánlás* kidolgozása az ezredforduló óta tartó fejlesztési, illetve fejlődési folyamat eredménye, melynek *főbb állomásait az alábbi állásfoglalások/döntések* fémjelezték:

- a. a képesítések fokozott átláthatósága az egyik legfontosabb feltétele annak, hogy a Közösségben az oktatási és képzési rendszerek a tudásalapú társadalom igényeihez alkalmazkodhassanak (Európai Tanács lisszaboni ülése – 2000);
- b. a szakoktatás és szakképzés terén az elismerési módszerek és az átláthatóság javítása, a felsőoktatási szektoron belüli szorosabb együttműködés szükséges (Európai Tanács barcelonai ülése – 2002);
- c. az Európai Bizottság – a Tanáccsal és a tagállamokkal szoros együttműködésben – fejlesszen ki egy keretrendszert a képesítések elismerésére mind az oktatás, mind a képzés terén (Európai Tanács határozata az egész életen át tartó tanulásról – 2002. 06. 27.);
- d. létre kell hozni egy *nyitott és rugalmas, az átláthatóságon és a kölcsönös bizalmon alapuló Európai Képesítési Keretrendszert (EKKR)*, amely mind az oktatás, mind a képzés területén közös hivatkozási alapul szolgál (Európai Tanács és a tagállamok kormányainak határozata – 2004. 11. 15., melyet a Tanács 2005. és 2006. márciusi ülései megerősítettek).

1.2. Az Ajánlás célja és tartalma

Az Ajánlás célja és tartalma röviden az alábbiakban foglalható össze:

- a. *Az Ajánlás célja*, hogy „közös viszonyítási keretrendszert hozzon létre, amely megfeleltetési eszközként szolgál a különböző képesítési rendszerek és szintjeik között a közoktatásban, a felsőoktatásban, illetve a szakoktatásban és szakképzésben”. (Ajánlás 12) pont – 2008/C 111/2. o.).

Az EKKR alkalmazása segíteni fogja a különböző tagállamokban kiállított képesítések átláthatóságát, és összehasonlíthatóságát, illetve elismerhetőségét.

- b. Az EKKR nem helyettesít, vagy határozza meg a nemzeti képesítési keretrendszereket és/vagy képesítéseket, illetve az EKKR nem ír le egyedi képesítéseket vagy egyéni kompetenciákat. Ennek megfelelően egy bizonyos képesítés európai megfeleltetése csak a megfelelő nemzeti képesítési keretrendszeren keresztül lehetséges.
- c. Az elfogadott közös európai elvek szerint további cél az, hogy „a nemzeti képesítési keretrendszerek mozgítsák elő a nem formális és informális tanulás elismerését”, ezzel is ösztönözve az egész életen át tartó tanulásban való részvétel növelését. (Európai Tanács, 2004.05.28.)
- d. Az Ajánlás kimondja, hogy a tagállamok kapcsolják össze nemzeti képesítési rendszereiket az Európai Képesítési Keretrendszerrel 2010-ig.
- e. Az Ajánlás ösztönzi a tagállamokat olyan intézkedések meghozatalára, melyek eredményeképpen 2012-ig minden, az illetékes hatóságok által kiadott új bizonyítvány, oklevél és Europass-okmány – a nemzeti képesítési rendszereken keresztül – egyértelmű hivatkozást tartalmazzon az Európai Képesítési Keretrendszer megfelelő szintjére.
- f. Az Ajánlás kéri a tagállamokat, hogy jelöljenek ki nemzeti koordinációs pontokat a nemzeti képesítési rendszerek és az Európai Képesítési Keretrendszer közötti kapcsolat támogatására.

A nemzeti koordinációs pontok feladatai közé tartozik – többek között –

- » a nemzeti képesítési rendszereken belüli képesítési szintek megfeleltetése az Európai Képesítési Keretrendszer II. mellékletben leírt szintjeinek;
- » az információ és útmutatás nyújtása arról, hogyan kapcsolódnak a nemzeti képesítések a nemzeti képesítési rendszereken keresztül az Európai Képesítési Keretrendszerhez.

2. Az OKKR kialakításának hazai előzményei

Az OKKR kialakításának előzményei alábbiakban foglalhatók össze:

- a. Az Európai Képesítési Keretrendszerhez történő csatlakozásról az Oktatási Minisztérium miniszteri értekezlete 2005 decemberében – a magyar nemzeti konzultáció beszámolója alapján állást foglalt abban, hogy a csatlakozás Magyarország számára várhatóan pozitív hatásokkal járna, a csatlakozás feltételeinek megteremtéséhez azonban még jelentős fejlesztésekre van szükség.
- b. A Kormány kétévi előkészítő munka után, 2008-ban határozatot hozott az Európai Képesítési Keretrendszerhez való csatlakozásról és az annak elveivel és szerkezetével kompatibilis Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról, illetve 2013-ig történő bevezetéséről.
- c. A kormányhatározat részütemezésében szerepel, hogy 2010. december 31-ig szükséges előkészíteni az EKKR-hez való csatlakozás jogi, szakmapolitikai és költségvetési feltételeinek megteremtését.

A kormányhatározat alapján az OKKR kidolgozásának költségeit az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programjának költségvetése finanszírozza.

3. Az OKKR kialakításának szakmai koncepciója, különösen a szak- és felnőttképzésre

3.1. Az OKKR általános céljai

- a. az oktatás és képzés különböző alrendszerei kimeneti (eredmény-) szintjeinek egységes rendszerbe foglalása;
- b. az oktatás és képzés minőségbiztosítási rendszereinek összehangolása;

- c. a nemformális és az informális tanulás keretei között megszerzett tudás és kompetenciák elismerése;
- d. az oktatási és képzési rendszeren belüli szakmapolitikai koordináció, a társadalmi partnerekkel való együttműködés erősítése;
- e. a vállalkozások (munkaadók) számára európai kontextusban is értelmezhető, rendszerszerű információk szolgáltatása.

3.2. Az OKKR kidolgozásának általános elvei

- a. Az OKKR az oktatási-képzési alrendszerek felépítésének rendszerét, tartalmi és követelményrendszerét nem változtatja meg.
- b. Az eredményszintek számát az OKKR – az EKKR-rel összhangban – nyolc szintben határozza meg;
- c. Az OKKR az eredményeket (követelményeket) leíró jellemzők számát – eltérően az EKKR-től – négy deskriptorban határozza meg, ezek: tudás(ismeret), készség (képeség), attitűd (nézet), autonómia-felelősség;
- d. Az OKKR-rendszer leírását közérthetően, a szükséges kiegészítő magyarázatokkal szükséges kidolgozni, hogy az disszeminációra is alkalmas legyen.

3.3. Az OKKR kidolgozásának szak- és felnőttképzési specifikációja

A szak- és felnőttképzési alrendszer OKKR-adaptációjánál – a modell-alkotásnál –, szükséges figyelembe venni:

- a. az állam által elismert szakképesítési rendszer moduláris felépítését, a szakmai- és vizsgakövetelmények belső felépítését, fogalmi rendszerét, az egyes kompetenciatípusok tartalmát;
- b. a deskriptorok eredményszintenkénti leírásában a tartalom-, és szintleírások szétválasztásának követelményét;
- c. a szintek és a deskriptorok általános – az EKKR-rendszerhez hasonlóan táblázatban összefoglalt – leírásában a tartalom-, és szintleírások általános érvényesíthetőségének követelményét, melyből következően a leírásokban nem lehet közvetlen utalás/megfeleltetés az állam által elismert (OKJ-ba foglalt) szakképesítésekkel.

Fenti elvek és követelmények alapján szükséges az egyes deskriptorleírások szintenkénti értelmezése, szükség szerinti magyarázata. Mindezeket érvényesítettük a szak- és felnőttképzés OKKR alapmodelljében.

4. A szak- és felnőttképzési alrendszer fejlesztésének fő feladatai és feltételei

A szak- és felnőttképzés alágazati OKKR-modelljének fejlesztése lényegében két feladatrendszerből áll, a kidolgozás, valamint az elfogadás-bevezetés feladataiból.

4.1. Az alágazati OKKR-regiszterek kidolgozása

A 3.3. pontban foglalt elvek alapján a szak- és felnőttképzés területén az *alágazati OKKR-regiszterek kidolgozása* két lépcsőben történik.

- a. A kidolgozás *első lépcsője az OKKR szak- és felnőttképzési alágazati általános rendszerleírása*, mely tartalmazza az alágazati besorolást eredményszintenként és deskriptoronként – táblázatformátumban –, és ismerteti a besorolás indokait – mellékleti szöveges formátumban.

Ez a dokumentum a TÁMOP 4.1.3. központi program keretében – fejlesztő munka keretében – kidolgozásra került és rendelkezésre áll.

- b. A kidolgozás második lépcsője az OKKR szak- és felnőttképzési katasztereinek elkészítése, mely külön-külön tartalmazza a szak- és felnőttképzés szakképesítés-típusainak (állam által elismert szakképesítések, hatósági képesítések,) és programtípusainak (akkreditált felnőttképzési programok, munkaadói képzési programok, stb.) eredményszint szerinti besorolásait, konkrét megfeleltetési kódrendszerekkel és értelmező útmutatókkal. (A szakképesítés- és programtípusok felsorolását az 5.2.1. és az 5.2.2. pontok tartalmazzák.)

Ez a munka döntő mértékben még nem valósult meg, a kidolgozás a következő projektek keretében történhet.

4.2. Az OKKR bevezetésének feltételei

Az OKKR bevezetésének feltétele az OKKR hivatalos elfogadása. Ezen belül is két feladat adódik.

- a. Az első feladat a kidolgozott rendszer, és a kataszterek szakmai vitára bocsátása, valamint azok véleményeztetése az illetékes szakmai testülettel (pl. OKJ Bizottság, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács, szakmai érdekképviseletek stb.).
- b. Az elfogadás második feladata az OKKR szak- és felnőttképzési alrendszerének bevezetéséhez szükséges jogszabály(ok) kidolgozása és elfogadása.

A 4.1.b) pont szerinti szakmai anyagok (kódrendszerek, útmutatók, stb.) a jogszabály(ok) mellékleteit képezik.

A jogi szabályozásnak biztosítania kell – az OKKR oktatási alrendszerekbe történő beillesztésén kívül – az egyes képesítéstípusok, illetve konkrét képesítések besorolhatóságát, a képesítés megszerzésének feltételét jelentő kimeneti követelmények OKKR-szintnek való megfeleltetésével.

4.3. Az OKKR fejlesztésének anyagi feltétele

A további fejlesztés célja a 4.1. b) pontban megjelölt szak- és felnőttképzési részrendszerek kidolgozása, melyhez további anyagi források szükségesek. Két forrás lehetséges, az egyik a Munkaerő-piaci Alap képzési alaprésze, a másik forráslehetőség európai uniós támogatás.

Javasoljuk a hazai szak- és felnőttképzés OKKR-adaptációját – a kidolgozott alapmodell alapján – a TÁMOP 2.2.1. központi program keretében megvalósítani, azaz a projektet európai uniós forrásból biztosítani. Ennek alapvető indoka az, hogy az OKKR kidolgozása az EKKR hazai adaptációját jelenti, és ezért célszerű a fejlesztés EU-s forrás terhére történő támogatása.

5. Az OKKR kidolgozásának szakmai feladatai

Az OKKR szak- és felnőttképzési alrendszerének speciális jellemzői vannak, és ennek megfelelően ezen OKKR alrendszereknek más-más funkciónak kell megfelelniük.

Egyrészt, a hazai szakképzési rendszerben élesen kettéválik

- » az állam által elismert szakképesítések, illetve a hatósági képesítések – pontosan szabályozott, az állam által garantált szakmai és vizsgakövetelményekkel és állami vizsgával garantált – rendszere, valamint
- » az állam által szabályozott, de az állam által nem garantált eredményt (kimeneti szintet) nyújtó szakmai képzési programok rendszere (pl.: akkreditált szakmai képzési programok, munkaadói képzési-továbbképzési programok stb.).

Másrészt, a felnőttképzés nem szakmai képzési célú programjai is heterogén funkciójúak, hiszen ide tartoznak a nyelvi képzések, a munka világára felkészítő (pályaorientációs, álláskeresési, beilleszkedési, munkahelymegtartó stb.) programok vagy a különböző típusú vezetői készségfejlesztő tréningek.

Végül, a felnőttképzési alrendszer OKKR-rendszerének tartalmazni kell a nemformális úton megszerzett tudás elismerésének szabályozását is, mint az egyik OKKR-alapfunkció realizálását.

A fentiek alapján érzékelhető, hogy a szak- és felnőttképzési OKKR alrendszerek kidolgozása során a különböző funkcióknak megfelelően – az egységes keretrendszeren belül – „elágazó”, speciális szabályozásokat is ki kell dolgozni, illetve fejleszteni.

5.1. A szakképzési alrendszer OKKR-fejlesztésének feladatai

A szakképzési alrendszer OKKR fejlesztésének fő feladata az Országos képzési jegyzékben (OKJ) szereplő szakképesítések (részszzakképesítések, szakképesítés-elágazások, és szakképesítés-ráépülések) összesen kb. 1250 szakmai kimenetét magában foglaló rendszerének OKKR-adaptációjának kidolgozása. Ennek részfeladatai a következők:

- a. megvitatni az OKKR – TÁMOP 4.1.3. projekt keretében kidolgozott – általános szak- és felnőttképzési rendszerleírását (eredmény szintek-deszkriptorok relációi);
- b. megalkotni az OKKR általános szakképzési modelljéhez illeszkedő OKJ-deszkriptorok-eredmény szintek adaptációt a jelenlegi OKJ-kompetenciarendszer alapján, ezen belül az adaptáció alapelveit, modelljét, illetve az adaptáció algoritmusát;
- c. kidolgozni 1250 db OKJ-szakképesítés kimenet OKKR-adaptációját;
- d. megfeleltetni az OKKR-be adaptált OKJ-szakképesítések deszkriptor-eredmény szint rendszerét az EKKR-rel;
- e. kidolgozni az OKKR-be adaptált OKJ-szakképesítési rendszer kódrendszerét, meghatározni az 1250 szakképesítési kimenet konkrét kódját;
- f. előkészíteni az OKKR-adaptáció jogszabályi bevezetését;
- g. kidolgozni a jóváhagyott szakképzési OKKR-alrendszer disszeminációs tervét, beleértve a cél-, feladat-, ütem- és költségtervet, illetve a személyi és tárgyi feltételeket.

5.2. A felnőttképzési alrendszer OKKR-fejlesztésének területei

A felnőttképzési alrendszer OKKR fejlesztésének fő feladata a különböző típusú szakmai képzési programtípusok követelményrendszerének OKKR-adaptációja, – mint már említettük –, a kidolgozott OKKR-alapmodell alapján. Az adaptáció a felnőttképzés területén az alábbi programtípusokra, illetve képzések kimeneti követelményeire kell, hogy kiterjedjen:

5.2.1. Szakmai képesítések

Ezen belül

- a. hatósági képesítések (közlekedési, hírközlés és vízügyi ágazat)
- b. akkreditált képesítések
- c. jogszabály által előírt szakmai továbbképzés képesítései (pl. pedagógus/orvos továbbképzés)
- d. egyéb szakmai képzések – például:
 - da. szakképesítést megalapozó szakmai képzés (pl.: okl. könyvvizsgálói képesítés megszerzésére felkészítő képzés)
 - db. munkakörhöz/foglalkozáshoz szükséges, de nem akkreditált képzés
 - dc. munkaadói szakmai továbbképzések
 - dd. egyéb szakmai képzés

5.2.2. Nem szakmai képzések

Ezen belül

- a. nyelvi képzések
- b. informatikai képzés
- c. általános felnőttképzés (pl.: közismereti felzárkóztató képzés szakképzés megkezdéséhez)
- d. vállalkozás indítására felkészítő képzés
- e. elhelyezkedést/munkakeresést elősegítő képzés
- f. megváltozott munkaképességűek rehabilitáló képzése
- g. egyéb nem szakmai képzés

5.3. Az OKKR-fejlesztés feladatai a felnőttképzés területén

Az OKKR-fejlesztés feladatai a felnőttképzés területén alapvetően az OKJ-ban nem szereplő szakképesítések, illetve szakmai és nem szakmai programok – nem szakképesítések (!) – kimeneti követelményeinek OKKR-szintezése, leírása és besorolása.

A fejlesztés többek között az alábbi feladatcsoportokat tartalmazza:

- a. megvitatni az OKKR – TÁMOP 4.1.3. projekt keretében kidolgozott – általános szak- és felnőttképzési rendszer leírását (eredményszintek-deszkriptorok relációi);
- b. kidolgozni az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban foglalt „típus”-OKKR modelleket – a már elfogadott – a szak- és felnőttképzés általános deskriptor-eredményszint rendszere és az állam által elismert szakképesítések OKKR-modellje alapján;
- c. összeállítani az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban foglalt „típus”-OKKR modellekhez tartozó képzési programok körét;
- d. kidolgozni az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban foglalt „típusok” konkrét OKKR-adaptációját;
- e. megfeleltetni az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban foglalt „típusok” deskriptor-eredményszint rendszerét az EKKR-rel;
- f. kidolgozni az 5.2.1. és 5.2.2. pontokban foglalt, az OKKR-be adaptált „típusok” kódrendszerét, meghatározni az egyes típusokba sorolt programkimenetek konkrét kódját;
- g. előkészíteni a felnőttképzési terület OKKR-adaptációjának jogszabályi bevezetését;
- h. kidolgozni a jóváhagyott felnőttképzési OKKR-alrendszer disszeminációs tervét, beleértve a cél-, feladat-, ütem- és költségtervet, illetve a személyi és tárgyi feltételeket.

6. Az OKKR működtetésének feladatai és feltételei

Az OKKR fejlesztésének I. szakasza – a projekt (pl.: TÁMOP központi program) keretében – biztosítja a fejlesztés időszakában ismert, különböző típusú szakképesítések, illetve szakmai képzési programok besorolását a kialakított OKKR-modellekbe.

Az OKKR működtetéséhez ugyanakkor olyan *mechanizmust* kell kialakítani, amely garantálja a folyamatosan „keletkező” – fejlesztésre és elfogadásra kerülő – szakképesítések, illetve képzési programok OKKR-nek való megfeleltetését. Ennek a feladatnak az ellátására javasolható egy OKJ Bizottsághoz hasonló típusú, *állandóan működő OKKR-bizottság létrehozása* és megfelelő jogkörökkel való felruházása. (Az előzetes elképzelések szerint a testület elnevezése: Országos Képesítési Tanács – OKT).

Az OKKR-bizottság egyik feladata kell, hogy legyen *a formális oktatási rendszerben nem elismert tanulási eredmények egyedi képesítésként való elismerésére*. Az egyedi képesítések elismerésének fokoza-

tosan kell megvalósulnia a nem formális és informális tanulás elismerésével kapcsolatos tapasztalatok felhasználásával.

Az OKKR létrehozásának, és működtetésének egyik célja – az EU irányelveivel összhangban – a nem formális tanulás eredményének (rész)szakképesítésként való elismerése. Az e célt szolgáló mechanizmus megalkotására ma az az elképzelés, hogy az elismertetést állampolgári jogon lehet kezdeményezni, és a tudást egy akkreditált vizsgaközpontban lehessen megmérni, és minősíteni (elismerni). (Az elismerés és besorolás költségeit a kezdeményezőnek kell állnia.)

*

Összefoglalva az OKKR fejlesztésének feladatait a szak- és felnőttképzés területén, megállapítható, hogy a fejlesztés elvi alapjait és az alapmodellt – a jelenlegi TÁMOP 4.1.3. központi program keretein belül – kidolgoztuk, a fejlesztés további feladatait – mely az egyes szakképesítés-, illetve képzéstípusokra irányul –, jelen tanulmányban vázoltuk.

A szak- és felnőttképzés teljes OKKR-rendszerének kialakítását biztosító további fejlesztési feladatokat azonban – véleményünk szerint –, csak a TÁMOP 2.2.1. központi program 2. szakaszában lehet megvalósítani.